

ОСОБЛИВОСТІ НЕРВНО-ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬСЯ В БУДИНКУ ДИТИНИ

Клименко Ольга Володимирівна

*Кандидат медичних наук, асистент, Державний заклад
«Дніпропетровська медична академія Міністерства Охорони Здоров'я
України», м. Дніпро, Україна*

e-mail: pediatriya2@i.ua

Таран Ольга Николаевна

*Кандидат медичних наук, асистент, Державний заклад
«Дніпропетровська медична академія Міністерства Охорони Здоров'я
України», м. Дніпро, Україна*

E-mail: olga_taran@ua.fm

***Анотація.** В статті наведені результати обстеження нервово-психичного розвитку дітей раннього віку, що виховуються в будинку дитини, виявлені особливості нервово-психичного розвитку у цього контингенту.*

***Ключові слова:** будинок дитини, нервово-психичний розвиток.*

ОСОБЕННОСТИ НЕРВНО-ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА, КОТОРЫЕ ВОСПИТЫВАЮТСЯ В ДОМЕ РЕБЕНКА.

Клименко Ольга Владимировна

*Кандидат медицинских наук, ассистент, Государственное
учреждение «Днепропетровская медицинская академия Министерства
Здравоохранения Украины», г. Днепр, Украина*

e-mail: pediatriya2@i.ua

Таран Ольга Николаевна

*Кандидат медицинских наук,
Государственное учреждение «Днепропетровская медицинская академия
Министерства здравоохранения Украины»,
ассистент кафедры педиатрии 3 и неонатологии, г. Днепр, Украина*

E-mail: olga_taran@ua.fm

***Аннотация.** В статье приведены результаты обследования нервно-психического развития детей раннего возраста, которые воспитываются в доме ребёнка, выявлены особенности нервно-психического развития у этого контингента.*

***Ключевые слова:** дом ребенка, нервно-психическое развитие.*

FEATURES OF NEUROPSYCHOLOGICAL DEVELOPMENT IN CHILDREN, ARE INMATES OF THE ORPHANAGE

Klimenko Olha Vladimirovna

Candidate of medical sciences, Assistant Professor, State Establishment

«Dnipropetrovsk medical academy of Ministry of Health of Ukraine»,

Dnepr, Ukraine

e-mail: pediatriya2@i.ua

Taran Olha Nikolaevna

PhD, assistant Professor,

State Establishment “Dnipropetrovsk Medical Academy of Health Ministry

of Ukraine, Dnepr, Ukraine

***Abstract.** The article discusses results of neuropsychological development of children of early age who are inmates of the orphanage. Specific features of neuropsychological development revealed in this group of patients.*

***Key words:** the orphanage, neuropsychological development.*

Формування особистості дитини залежить, насамперед, від умов її існування, суспільства, яке її оточує і, особливо, від спілкування з близькими людьми – батьками [4]. Від виховання, яке одержує малюк з перших днів життя, залежить його подальший розвиток [5]. Забезпечення своєчасного та повноцінного гармонійного розвитку дітей – одна з головних задач дитячих закладів інтернатного типу [2].

В нервово-психічному розвитку дітей раннього віку провідне значення мають: розвиток предметних дій; розвиток загальних рухів, що забезпечують

самостійність, активність дитини, можливість практичного пізнання навколишнього світу; оволодіння мовними навичками, без яких не можливе спілкування та розвиток психічної діяльності дитини [1].

Кожному з параметрів нервово-психічного розвитку відповідає певний період життя [3]. Так, на першому році життя, найбільше значення має розвиток моторики кінцівок, підготовка до ходи, а також розвиток розуміння мови та передмові реакції. На другому - третьому роках, найбільше значення мають розвиток розуміння та активна мова дитини, ігрова діяльність, а також формування санітарно-гігієнічних навичок.

Метою роботи стало дослідження особливостей та динаміки психомоторного розвитку дітей, які виховуються в будинку дитини.

Матеріали та методи дослідження. Нами проведено обстеження 78 дітей, які виховуються в Будинку дитини №2 м. Дніпро у віці від 6 місяців до 3-х років. Контрольну групу склали 34х дитини, які виховуються в сім'ї. За віком, статтю групи порівняння суттєво не відрізнялись.

На першому році життя психомоторний розвиток оцінювався за станом динамічних функцій: моторики, статики, сенсорних реакцій, мови, емоцій, соціальної поведінки.

Результати дослідження та їх обговорення. На першому році життя у всіх дітей, позбавлених материнського піклування, спостерігалась затримка НІР на тлі перинатального ураження центральної нервової системи (табл. 1). У більшості малюків цього віку зареєстровано середній ступінь затримки НІР (68%), а 16% мали грубу затримку НІР розвитку, поєднану з тяжкими неврологічними розладами. Незважаючи на те, що у більш ніж третини дітей (33,3%) з сім'ї, мало місце перинатальне ураження ЦНС на першому році життя, у жодного з них не було зареєстровано затримку НІР.

Одержані результати аналізу нервово-психічного розвитку дітей першого року життя свідчать про те, що вже в ранньому віці малюки, позбавлені батьківського піклування, значно відстають у нервово-психічному

розвитку і відрізняються від своїх однолітків, які виховуються в сім'ї, пригніченістю, руховою та емоційною недостатністю.

Таблиця 1

Характеристика нервово-психічного розвитку дітей, позбавлених батьківського піклування, першого року життя

Ступінь затримки НПР	Абс. число	%
Легкий	4	18,2
Середній	14	63,6
Тяжкий	4	18,2
Всього:	22	100

У першому півріччі життя особливістю психоемоційного розвитку у вихованців державного закладу були: затримка прояву комплексу пожвавлення, слабкий інтерес до предметів, відсутність позитивних емоцій на навколишні предмети. Діти другого півріччя були мало ініціативними, невибагливими, не наполегливими, мали низький рівень розвитку пізнавальної активності. У маленьких вихованців будинку дитини відзначалась затримка передмовного розвитку та локомоторних функцій.

Рівень психоневрологічного розвитку дітей старше одного року ми оцінювали за такими показниками: цілеспрямованість рухів, розуміння мови, активна мова, сенсорний розвиток, гра та санітарно-гігієнічні навички, емоції та соціальна поведінка.

За результатами проведених обстежень дітей другого року життя, лише у двох малюків (5,2%), які виховувались в умовах державного закладу, рівень НПР відповідав віковим нормативам (табл.2). Це були діти, які потрапили до будинку дитини у віці старше одного року. Практично у всіх дітей основної групи були відсутні санітарно-гігієнічні навички, у більшості з них мала місце груба затримка мовного розвитку, а у третини мовна недостатність поєднувалась із затримкою моторного розвитку. Груба психоневрологічна недостатність на тлі тяжкої органічної патології ЦНС відзначалась у 8 дітей

(21%). В групі контролю було виявлено тільки затримку мовного розвитку у 20% випадках і у більш ніж половини - відсутність санітарно-гігієнічних навичок (табл.2).

Таблиця 2

Характеристика нервово-психічного розвитку дітей досліджуваних груп другого року життя

№ з/п	Характер затримки НІР	Основна (n=39)		Контроль (n=27)		p
		Абс.	%	Абс.	%	
1.	Відсутність затримки НІР	2	5,1	15	55,5	< 0,001
2.	Затримка мовного розвитку	31	79,5	5	18,5	< 0,001
3.	Затримка моторного та мовного розвитку	12	30,8	0	0	
4.	Груба психоневрологічна недостатність	8	20,5	0	0	

Аналіз психологічного та емоціонального розвитку показав, що у першій половині другого року діти основної групи ще зовсім не вміли спілкуватись з дорослими, в їх діях була відсутня цілеспрямованість. Малюки не користувались навіть тим скудним запасом слів, який вони мали. Ці діти не прагнули дізнатись, як називається той чи інший предмет, не намагались повторювати слова за дорослими. Діти у віці з 1,5 до 2-х років не вміли спілкуватися зі своїми однолітками, мовний запас у них був мізерним. Предметна діяльність дітей цієї вікової групи була примітивною за складом та зводилась до повторювання стереотипних дій. Процесуальна гра у цих малюків була відсутня. На нашу думку, затримка особистісного розвитку дітей інтернатного закладу пов'язана зі зниженою ініціативністю в усіх сферах діяльності, невпевненістю у собі.

На третьому році життя нормальний НІР розвиток відзначався у 4-х вихованців будинку дитини (10,25%). В структурі затримки нервово-психічного розвитку найбільш численну групу склали, знов таки, діти з

недостатністю мовного розвитку - 18 осіб (46,1%); більше ніж у третини малюків мало місце поєднання затримки мовного та психомоторного розвитку; у 4 дітей (10,25%) дитячий церебральний параліч поєднувався з грубою психоемоційною затримкою, судомним синдромом. У дітей, які виховувались у сім'ї, психоневрологічний розвиток відповідав віковим нормативам і тільки у 3 дітей відзначалась затримка мовного розвитку. Одержані відмінності рівня психоневрологічного розвитку у дітей третього року життя з різних соціальних середовищ проілюстровані у таблиці 3.

Таблиця 3

Характеристика нервово-психічного розвитку дітей досліджуваних груп третього року життя

№ з/п	Характер затримки НІР	Основна (n=41)		Контроль (n=20)		p
		Абс.	%	Абс.	%	
1.	Відсутність затримки НІР	3	7,3	18	90	0,001
2.	Затримка мовного розвитку	32	82,9	2	20	0,001
3.	Затримка моторного та мовного розвитку	14	34,1	0	0	
4.	Груба психоневрологічна недостатність	4	9,7	0	0	

Затримка психічного розвитку у малюків третього року життя, позбавлених індивідуального спілкування, проявлялась в більш значному порушенні ситуативно-пізнавального спілкування. У предметній діяльності практично були відсутні оригінальні рішення. Гра носила характер відтворення та була позбавлена елементів творчості. Мовного спілкування в процесі гри практично не спостерігається. Затримка в розвитку особистості, на нашу думку, пов'язана також з безініціативністю, сором'язливістю, невпевненістю в собі, а головне з відсутністю індивідуального спілкування з батьками.

Висновки. Представлений матеріал оцінки психоневрологічного розвитку дітей раннього віку, які виховуються поза родиною, свідчить про низький рівень розвитку, обумовлений дефіцитом особистого спілкування, індивідуального виховання та піклування, недостатністю емоційних контактів та неправильною комунікативною діяльністю дітей в інтернатних закладах.

Список літератури.

1. Журба Л.Т. Метод количественной оценки двигательных, речевых и психических функций ребенка для раннего выявления задержки возрастного развития [Электронный ресурс]: методические рекомендации № 99/224, часть 1-я / Л.Т. Журба, О.В. Тимонина // Медицинский научный и учебно-методический журнал. – Режим доступа <http://www.medic-21vek.ru>.
2. Коренєв М.М. Медико-психологічні та соціальні проблеми дітей-сиріт / М.М. Коренєв, І.С. Лебець, Р.О. Моїсеєнко.- Харків, К., 2013.- 240с
3. Никитина Н.П. Комплексная оценка здоров'я диагностика и коррекция его нарушений у детей, воспитывающихся в доме ребенка: автореф. дис. на соискание научной степени канд. мед. наук: спец. 14.01.10 «Педиатрия» / Наталья Павловна Никитина – Иваново, 1997. – 21 с.
4. Оротченко Т.Д. Особливості фізичного розвитку та захворюваності дітей-сиріт / Т.Д. Оротченко, О.М. Гетта // Украинский медицинский альманах. - 2005. - Т. 8, № 6. - С. 142-144.
5. Оценка психомоторного развития детей раннего возраста / Д.И. Зелинская, А.М. Казьмин, Э.О. Исполатовская [и др.] // Российский вестник перинатологии и педиатрии. - 2005. - № 2. – С. 37-41.